

KAZİM MEÇİ'NİN KARAÇAY TÜRKÇESİ “YARALI DAĞKEÇİSİ” (JARALI JUGUTUR) MANZUMESİ¹

Mehmet SARI*
Vedat BALKAN**

ÖZET

Kazım Meçi Karaçay-Malkar Edebiyatı'nın önde gelen şairlerindedir. Yaralı Dağ Keçisi Manzumesi, şairin içinde yaşadığı sıkıntıları anlatır. Yaralı Dağ Keçisi, yükseklerde yaşayışı, özgürlüğüne düşkünlüğü itibariyle şairin ve halkının sembolüdür.

Anahtar Kelimeler: Kazım Meçi, Karaçay Türkçesi, Yaralı Dağ Keçisi

KAZİM MEÇİ'S POEM WITH KARACHAY TURKISH: YARALI DAG KECISI (JARALI JUGUTUR)

ABSTRACT

Kazım Meçi is one of the important poets of the Karaçay Malkar Literature. His poem named;Yaralı Dağ Keçisi is the most famous poem. In this poem, he tells difficulties that he conflict with.Yaralı Dağ Keçisi; is a kind of symbol of poet and his folk in terms of characteristics that living at high,indulging in its liberty.

Key Words: Kazım Meçi, Karaçay Turkish, Yaralı Dağ Keçisi.

---

¹ Makalenin, Kazım Meçi'nin hayatı ve edebi kişiliğinden oluşan Giriş Kısmı, *Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği*, Vedat BALKAN, AKÜ Sos. Bil. Enst. Türk Dili ve Ed. Anabilim Dalı, Afyon, 1997, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi ile, “Kazım Meçi'nin Karaçay Türkçesi Mevlidi'nin Nüshaları”, Mehmet Sarı, *I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı-Bildiriler-*, C. IV, Ege Ü. Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, İzmir, 2006, s. 1767 (Ayrıca bk. *Osmanlıca Örnek Metinlerle Edebiyat Araştırmaları*, Dr. Mehmet Sarı, Anıl Matbaa ve Ciltevi, Ankara, 2007, s. 155) adlı çalışmalardan faydalanarak hazırlanmıştır. Makalenin oluşmasına sebep teşkil eden “Yaralı Dağ Keçisi” manzumesi, Vedat Balkan'ın adı geçen tezinden alınmıştır. “Yaralı Dağ Keçisi” manzumesi ile ilgili değerlendirmeler Mehmet Sarı tarafından yapılmıştır. Yaralı Dağ Keçisi Manzumenin Türkiye Türkçesine aktarılması ise birlikte gerçekleştirilmiştir.

* Yrd. Doç. Dr., AKÜ Rektörlük Türk Dili Bölüm Başkanı.

** Okutman, Türk Dili, AKÜ.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

GİRİŞ

Karaçay-Malkar Edebiyatı'nın ve Türk Dünyası Edebiyatı'nın milli değerlerine bağlı, mücadelecî, çilekeş büyük şâirlerinden Kâzım Meçi'yi, Yüksek Lisans tez çalışması² sırasında daha yakından tanımış ve üzerinde bazı çalışmalar gerçekleştirmiştik.³

“Jaralı Jugutur” (Yaralı Dağkeçisi) başlıklı manzumesi üzerinde duracağımız Kâzım Meçi, 1859 yılında Malkar'ın eski köylerinden olan Şıki'da doğdu.⁴ Demirci ustası olan Bekki Efendi'nin oğludur. Küçüklüğünden itibaren bir taraftan babasının yanında çalışıp ona yardım eden Kâzım, bir taraftan da Arap harflerini öğrendi. Babası, oğlu Kâzım'ın hoca olmasını istediğinden eğitim görmesi için O'nu, hürriyet fikirlerini yaydığı gerekçesi ile Kumuk Bölgesi'nden sürülerek Malkar Bölgesi'ne gelen müderris ve âlim Kumuklu Hoca'ya gönderdi. Kâzım hocasının medresesinde Kur'an, tecvid, târîh, Arapça ve Farsça öğrendi; Arap ve Fars medeniyeti, edebiyatı ve şiiri hakkında bilgi sahibi oldu. Şarklı şâirlerin manzumelerini ve hikâyelerini okudu. Dinin kuralları, peygamberlerin hayatları, İslâm târîhi yanı sıra coğrafya ve astronomi bilgisine de sahip oldu.⁵ Medreseyi bitiren Kâzım, babasının demirci dükkanında çalışması yanı sıra, câmide Kur'an-ı Kerim okudu, sohbetlerde bulundu ve insanları aydınlattı; halkın büyük sevgi ve takdirini kazandı.

Malkar Edebiyatının kurallarını koyan Kâzım Meçi, şiir yazmaya medresede okurken başlar. Zamanının büyük bir kısmını edebiyata, şiir yazmaya ayıran Kâzım'ın Kur'an Sûreleri'nden ve tefsirlerden ilham alarak yazdığı Nart Destanları, türkülere ve zikirlere

² *Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği*, (Danışman Yrd. Doç. Dr. Mehmet SARI)

³ “Kâzım Meçi'nin Karaçayca "Ak Koçhar" (İsmail) Kıssası”, Yard. Doç. Dr. Mehmet Sarı- Vedat Balkan, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı: 9, Bahar 2000, s.184-201; “Kazım Meçi'nin Karaçay Türkçesi Mevlidi'nin Nüshaları”, Mehmet Sarı, *I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı-Bildiriler-*, C. IV, Ege Ü. Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, İzmir, 2006, s. 1767.

⁴ Şıki, “Bugünkü Rusya Federasyonuna bağlı Kabarday-Balkar Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan Bızıngı bölgesinde” bulunan küçük bir dağ köyünün adıdır. Bk. *Karaçay-Balkar Türkçesiyle Basılmış İlk Kitap Kitâbü Mürşi'n-Nisâ (Metin, Aktarma, İnceleme)* Adilhan Adiloğlu, Ankara, 2006, s.XXIV.

⁵ Âlim M Teppeyev., *Meçilanı Kâzım*, C.1, Elbrus Kitap Basma, Nalçık, 1989, s.11-12; B.T. Sozayev , *Malkar Literatura*, C.1, Elbrus Kitap Basma, Nalçık, 1986, s.15; *Karaçay-Balkar Türkçesiyle Basılmış İlk Kitap Kitâbü Mürşi'n-Nisâ (Metin, Aktarma, İnceleme)*, s.XXIV; Vedat *Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği*, s.14.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

benzedikleri için halk tarafından çok beğenilir ve ezberlenir.⁶ Onun şiirine güç veren ve ilham kaynağı olan üç şey vardır: Atalarından intikal ederek gelen halkın zengin folkloru, şark milletlerinin klasik şiirleri, kendisinin çok iyi tanıdığı halkının yaşayışı.⁷

“Kâzim Meçi, Bızıngı’da yaşayan, zengin bir kitaplığa sahip bilgili ve dindar bir hoca olan Bözülani Çöpellev’den de faydalanmış, Türk edebiyatı’nın değişik lehçelerinde yazan şâ’irlerinden Nevâtî (öl.M.1501)yi, Fuzulî(öl.M.1556)yi, Firdevsî(öl.M.1015)yi ve şarklı diğer şâ’irleri ve eserlerini bu hocanın yanında okuyup öğrenmiş ve böylece şiir bilgisini geliştirmiştir. Farâbî (öl.M.950), İbni Sina (öl.M.1037) gibi filozofları da yine burada inceleme fırsatı bulmuştur. Kâzim, “Allay Biyle Kerek Bizge”(Öyle Beyler Gerek Bize) ve “Sağış”(Düşünce, düşünme) isimli manzumelerinde halkın yüreğinden geçenleri ifade eder. Her konuda şiir yazan Kâzim’de, özellikle insan sevgisi, Tanrı sevgisi, vatan sevgisi ve millet-halk sevgisi önde gelir. Özellikle “Tahir ile Zühre” ve “Buzcigit” manzumelerinde sevginin güzelliği ve soyluluğu çok güzel ifade edilir. 1900 ve 1910 yıllarında iki kez hacca giden Kâzim bu vesileyle Şark şiirindeki bilgisini geliştirir ve Şıki’daki Taş Kütüphanesi’ne yeni kitaplar kazandırır. Yine bilgisini artırmak gâyesiyle Şam’a, Bağdat’a, İstanbul’a, Kahire’ye gider. Şam’da zamanın en büyük medreselerinde, Kahire’de El-Azhar Üniversitesi’nde dersler alır ve böylece şark dünyasını daha iyi tanımış olur. Meçi, dini konulu manzumelerinde Kazak şâ’ir Abay Kunanbayev, Tatar şâ’ir Abdulla Tukay, Azeri şâ’ir Sabir’in manzumelerine benzer şiirler yazar. Ona göre din kardeşliği, doğruluk, adalet gibi kavramlar en önemli konulardır. “İyman İslam”(İman-İslam), “İgilik bla Amanlık”(İyilikle Kötülük), “Sarnavçu Katınla”(Ağıt Yakan Kadınlar), “Tıtırıv”(Bayan), “Tazalık”(Tazelik, temizlik) manzumeleri bu sebeple yazılmış eserleridir. “Paygambarla”, “Ahır Kün”(Son Gün), “Ak Koçhar”⁸, “Kökge Uçan”(Göge Uçan)⁹, “Cannet”(Cennet) manzumeleri dinî konulu şiirlerinden bazılarıdır. “Atanı Caşına Osuyatı”(Babanın Oğluna Vasiyeti) isimli manzumesinde Kâzim, oğluna vasiyette bulunur ve dünyada zalimlerin zulümlerinden iz kalmadığı zaman mezarında rahat edeceğini söyler. Kâzim’in “Pariyim”(Yetiştirilmiş köpek), “Kar Kün Arbazıma Kongan Çıpçıkçığa”(Karlı Günde Avluma Konan Serçeciğe) isimli şiirleri

⁶ Teppeyev, s.11; Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi’nin Hayatı, Edebi Kişiliği, s.15.

⁷Teppeyev, s.12.

⁸ “Kâzim Meçi’nin Karaçayca "Ak Koçhar" (İsmail) Kıssası”, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı:9, Bahar 2000, s.184-201.

⁹ Bu şiir Mevlid’in Miraç bölümünün varyantıdır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

ise tabiat sevgisini anlatır.¹⁰ Her konuda şiir yazan Kâzım, Karaçay-Malkar halkının aynası olmuştur. "Adamdı Bizni Atıbiz" (İnsandır Bizim Adımız)¹¹ isimli manzumesinde sayıca az ve silahsız olan halkının büyüklüğünü, soyluluğunu, insanlığını anlatır."¹²

"Şiirlerinde halkına, okumanın ve bilimin öneminden bahseden şâ'ir okumayan insanı iki gözü görmeyen bir insandan farksız olarak görür ve halkını (kız-erkek ayırımı yapmadan)okumaya ve bilim öğrenmeye çağırır. Okumaya ve bilime verdiği önem sonucudur ki, 1925-1926 yıllarında Arap alfabesi kaldırılarak yerine Kiril alfabesi getirilince Kâzım, bütün şiirlerini Kiril harfleriyle yeniden yazar ve halkına sunar. Kâzım Meçi'nin "Meni Sözü" isimli şiir kitabı 1940 yılında Malkar dilinde yayımlanır. Okuma yazma bilmeyen ihtiyarlar dahi buradaki şiirleri ezberlemişlerdir. Kâzım, 85 yaşında iken Sovyet yönetimi tarafından 2 Kasım 1943 yılında başlatılan Kuzey Kafkasya'daki Kafkas Halklarının Sibirya, Kazakistan ve Özbekistan'a topyekun sürgünlerine şahit olur. Kendisi de Malkar halkı ile birlikte 8 Mart 1944 yılında Kazakistan'a sürgüne gönderilir. Bir süre ailesiyle birlikte buradaki Taldı-Kurgan vilayetinin Kirov ilçesinde yaşayan Kâzım Meçi "1945 yılı başlarında Telman adlı bir kolhozun yakınındaki Kök-Suv köyüne yerleştirilmiş"¹³ ve 14.03.1945 târihinde burada sürgünde iken vefat etmiştir. "Kâzım Meçi'nin manzumeleri 1959 yılında Karaçay-Malkar Türkçesiyle yayımlanır. 1962 yılında ise Rusça'ya ve diğer dillere çevrilerek basılır. Kuzey Kafkasya'da Kabardin-Balkar Cumhuriyetinde iki ayrı yerde heykeli dikilen Kâzım'ın, Malkar ders kitaplarının baş sayfalarında beyitleri yer alır. Malkarlı şâ'ir Kaysın Kuliyev, Kâzım'ın Arap harfleriyle yazdığı şiirlerini Latin harflerine çevirmeye çalışmıştır. Kâzım'ın manzumelerine hayran olan O. Etezov, M. Kiriyeve, S. Hoçuyev, K. Otarov, K. Gurbanov, S. Nikolayev, Dm. Bıçkov, B. Pipinis, D.Mammayev, H. Hutuyev, İ. Kaşejeva, A. Boziyev, F. Urusbiyeva, T. Holamhanov, A. Şortanov, Z. Tolgurov, K. Sultanov, N. Kagiyeva, S. Gurtuyev gibi şâ'ir, yazar ve araştırmacılar onun manzumelerini başta Rusça olmak üzere çeşitli dillere çevirmişlerdir. Kâzım'ın manzumeleri kitaplar haline getirilerek "Caşavubuznu Bayrağı"(Hayatımızın Bayrağı) 1956 yılında Furunze'de, "Karındaşını Sözü"(Kardeşin Sözü), 1957 yılında Nalçik'te,

¹⁰ Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, s.31.

¹¹ Şiirin tamamının Latin harfli ve Türkiye Türkçesi metni için bk. Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, s.91.

¹²Bk. "Kazım Meçi'nin Karaçay Türkçesi Mevlidi'nin Nüshaları", s. 1768.

¹³ Bk. Karaçay-Balkar Türkçesiyle Basılmış İlk Kitap Kitâbü Mürşi'n-Nisâ (Metin, Aktarma, İnceleme), s.XXIV.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

“Malkarnı Poetleri”(Malkar’ın Şâ’irleri) Rus dilinde 1958 yılında Moskova’da, “Saylamala”(Seçmeler) 1959 yılında Nalçik’te basılmıştır.¹⁴ Kâzım Meçi’nin önemli eserlerinden birisi de elimizde yazma ve matbu nüshaları bulunan Mevlididir.”¹⁵

JARALI JUGUTUR (YARALI DAĞ KEÇİSİ)

Türk kültüründe geçmişten günümüze atın, bozkurtun ve dağ keçisinin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Özellikle bozkurt, tartışmasız olarak geçmişten günümüze bütün Türk dünyasında önderlik ve bağımsızlık sembolü olarak kabul görmüş ve kullanılmıştır.¹⁶ Bununla birlikte dağ keçisi ve teke de tarihimizde, edebiyatımızda ve kültürümüzde bir sembol, bir damga olarak kullanılmıştır. “Bu damga, yüceliği, erişilmez yerlere erişebilirliği, bağımsızlığı, özgürlüğü, kararlılığı, asaleti ve cesareti sembolize eden bir damgadır”¹⁷ Geçmişten bugüne en büyük dil, tarih ve kültür mirasımız olan Orhun Yazıtları’nda da dağ keçisi ve teke damgasının bulunduğu, yüksek yerlerde yaşadıkları için (Tanrı’ya yakın telakki edilerek) bir çok Türk boyu tarafından kutsal sayıldığı ve Tanrı’nın elçisi olarak kabul edildiği, “güneşi, ışığı, aydınlığı; erişilmez yerlere erişebilirliği, yüceliği, bilgeliği; bağımsızlığı, özgürlüğü; kararlılığı; çevikliği, sürati; yazı, bolluğu, hareketi, bereketi, zenginliği; asaleti, cesareti ve hakimiyeti” temsil ettiği konunun uzmanı değerli bilim adamı Doç. Dr. Cengiz Alyılmaz tarafından ifade edilmektedir.¹⁸

Atasözlerimizden, “Keçi geberse de kuyruğunu indirmez”; “Keçi nereye çıkarsa oğlağı da oraya çıkar”¹⁹ sözlerinden de keçinin inatçı, azimli, kararlı oluşu; atasının, büyüğünün yolundan gitmesi, atalarını örnek alması itibariyle Türk’ün genel karakteriyle örtüştüğü söylenebilir.

Dağ keçisi ile ilgili olarak Adilhan Adiloğlu’nun söyledikleri de ilgi çekicidir: “Karaçay-Malkar Türkçesinde “cugutur” adı verilen dağ keçisi, Karaçay-Malkar Türklerinin eski kültüründe çok önemli bir yere sahiptir. Meselâ geyik ve geyik cinsinden yabancı hayvanların koruyucusu olduğuna inanılan “Apsati” adlı ilah, Karaçay-Malkar

¹⁴ Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi’nin Hayatı, Edebi Kişiliği, s. 42.

¹⁵ “Kazım Meçi’nin Karaçay Türkçesi Mevlidi’nin Nüshaları”, s. 1770.

¹⁶ Geniş bilgi için bk. “Bir Asparagas Haber ve Kurt, Dağ Keçisi Damga ve Sembolleri Üzerine”, Yrd. Doç. Dr. Cengiz Alyılmaz, *Orkun*, S. 37, Mart 2001, İstanbul 2001, s. 14-17.

¹⁷ Cengiz Alyılmaz, agm., s. 14.

¹⁸ *Orhun Yazıtlarının Bugünkü Durumu*, Dr. Cengiz ALYILMAZ, Kurmay Kitap Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s. 17.

¹⁹ *Atasözleri Sözlüğü*, Ömer Asım Aksoy, C. 1, Ankara, 1978.TDK

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

*Türkleri tarafından "dağ keçisi" suretinde tasavvur edilmiştir. Bu yüzden de dağ keçisi Karaçay-Malkar Türklerinde daima kutsal bir hayvan olarak sayılmıştır.*²⁰

Makalemize konu teşkil eden “Jaralı Jugutur” (Yaralı Dağ Keçisi), Kâzim Meçi'in 1907 yılında yazdığı bir manzumedir. Bu şiirde Kâzim, yaşadığı ve gördüğü haksızlıklara seyirci kalamayacağını gösterir. Tıpkı, birçok yönlerden benzerlikleri bulunan imanlı, mücadeleci ve aydın şahsiyet büyük şairimiz Merhum Mehmet Akif Ersoy'un şu dörtlüğünde haykırdığı gibi:

“Zulmü alkışlayamam, zâlimi asla sevemem;

Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.

Biri ecdadına saldırdı mı, hatta boğarım

*Boğamazsam da hiç olmazsa yanımdan kovarım.”*²¹.

Kâzim'in Jaralı Jugutur manzumesi Lev Tolstoy'un “Sessiz Kalamıyorum” isimli şiirinden bir sene önce yazılmıştır.²² İki şiir de Rusya'da çekilen ortak sıkıntılardan esinlenerek kaleme alınmıştır. “Jaralı Jugutur” XX. Yüz yılda yazılan realist eserler arasında olup Malkar edebiyatında kendinden sonra gelen şâirlere bu mevzuda örnek teşkil etmiştir.²³

1907 yılında yazılan, şâirin ustalığa eriştiğini göstermesi açısından önem taşıyan manzumenin giriş bölümü lirik bir özellik taşır. Şâir, bu acılı ve hisli manzumedeki nelerden bahsedeceğini, yaralı dağ keçisinin kaderi ile tanışmasını ve halkının yaşantısını sergiler. Şiirde bahsi geçen dağ keçisi aslında Malkar halkıdır. Dağ keçisinin çektiği ıstıraplar, halkın çektiği ıstırapları ifade eder. Halk fakir ve cahildir. Duyan, hisseden, acıyan bir yüreğe sahip, aydın ve mücadeleci bir şahsiyet olan Meçi'nin, halkının çektiği sıkıntılara üzülüşünden dolayı açılan yürek yarası, yaralı dağ keçisinin yarası gibi yanmaktadır.

Sekiz bölümden ve 86 dörtlükten meydana gelen manzumenin on dörtlükten oluşan 1. Bölümü giriş bölümüdür. Halkının fakir, cahil ve aç oluşuna değinip dağ keçisinden söz ederek

²⁰ Adilhan Adiloğlu, s. 171.

²¹Bk. Mehmet Âkif Ersoy, Safahat, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul, 1977 s.400.

²² Teppeyev, 1.C.s.74; *Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği*, s.33.

²³ Bk. “Kazım Meçi'nin Karaçay Türkçesi Mevlidi'nin Nüshaları”, s. 1769.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

kendisini yaralı dağ keçisine benzettiğini söyleyen Meçi, “*Haberime başlıyorum*” mısraı ile hikayesine geçer. Şiirin on üç dördlükten oluşan 2. Bölümünde şair dağ keçisini tasvir eder. Önceleri bir sıkıntısı olmayan, sarp ve yüksek yerlerde gözcülük yapan dağ keçisinin sonunda başı derde girer. Bu bölümde dağ keçisinin yiğitliği, cesaretli oluşu, hem kendini hem de sürüsünü kurtarması, sürüsü için kendisini feda etmeyi göze alışı ve bu uğurda yaralanışı, buna rağmen avcının eline düşmeyişi, sabredışı, yaralı oluşuna rağmen pes etmeyişi, acılara dayanması, ümidini kesmeyişi, kaybettiği sürüsünü bulmaya çalışması gibi özellikleriyle bir Türk yiğidini canlandırdığı söylenebilir. Yine on üç dördlükten oluşan 3. Bölümde ise Köylü, fakir avcı Haşim’in yaralı dağ keçisini görüşü, onu takip eden kutu öldürüşü, yaralı olmasına rağmen mücadele eden dağ keçisine hayran oluşu anlatılır. Beş dördlükten oluşan 4. Bölümde şairin yorumu, avcı Haşim’in ailesinin, ev halkının av bekleyişi, Haşim’in yaşadıkları sonrası bir daha bir canlıya ateş etmemeye karar vermesi anlatılır. On dört dördlük olan 5. Bölümde Canpolat Bey’in Haşim’e davranışları ve zalimliği anlatılır. On iki dördlükten meydana gelen 6. Bölümde Şair Kazim’in Haşim’in uğradığı haksızlıktan hareketle yaptığı yorum ile başlar ve şairin kendi garipliği, bu şiiri yazışı, halkının uğradığı zulm karşısında çaresizliği ve bu ve benzer manzumeleri yazmaktan başka yararlı olamayışı anlatılır. Dokuz dördlük olan 7. Bölümde yine halkının fakirliği anlatılır. Manzumenin on dördlükten meydana gelen 8. Bölümü sonuç bölümüdür. Meçi burada, yaralı dağ keçisinin haberini, fakir Haşim’i ve kendisini anlattığını söyler. “*Elçiye ölüm yok*” diyerek şiir ile elçilik yaptığını belirtir ve şiirini şu dördlükle bitirir:

Jarlı halkım küreşdim:

Açıv bolur dep sözüm.

Sanga igilik tiley,

Jaşayd dünyada **Kâzim**.

(*Fakir halkım uğraştım:*

Güce gider diye sözüm.

Sana iyilik dileyerek,

Yaşıyor dünyada Kazım)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 4/3 Spring 2009

KAYNAKÇA

- ADİLOĞLU, Adilhan, *Karaçay-Balkar Türkçesiyle Basılmış İlk Kitap Kitâbü Mürşi'n-Nisâ (Metin, Aktarma, İnceleme)*, Ankara, 2006.
- AKSOY, Ömer Asım, *Atasözleri Sözlüğü*, C. 1, TDK Yay., Ankara, 1978.
- ALYILMAZ, Yrd. Doç. Dr. Cengiz, "Bir Asparagas Haber ve Kurt, Dağ Keçisi Damga ve Sembolleri Üzerine", *Orkun*, S. 37, Mart 2001, İstanbul 2001, s. 14-17.
- ALYILMAZ, Dr. Cengiz, *Orhun Yazıtlarının Bugünkü Durumu, Kurmay Kitap Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s. 17.*
- BALKAN, Vedat, *Karaçay-Malkar Türk Edebiyatından Kazım Meçi'nin Hayatı, Edebi Kişiliği*, AKÜ Sos. Bil. Enst. Türk Dili ve Ed. Anabilim Dalı, Afyon, 1997 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ERSOY, Mehmet Âkif, *Safahat*, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul, 1977.
- MEÇİ, Kâzım, *Nazmula bıla Poemala*, Elbrus Kitap Basma, Nalçik, 1987.
- SARI, Mehmet, "Kazım Meçi'nin Karaçay Türkçesi Mevlidi'nin Nüshaları", Mehmet Sarı, *I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı-Bildiriler-*, C. IV, Ege Ü. Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, İzmir, 2006, s. 1767.
- SARI, Dr. Mehmet, *Osmanlıca Örnek Metinlerle Edebiyat Araştırmaları*, Anıl Matbaa ve Ciltevi, Ankara, 2007.
- SARI, Yard. Doç. Dr. Mehmet- BALKAN, Vedat, "Kâzım Meçi'nin Karaçayca "Ak Koçhar" (İsmail) Kıssası", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı: 9, Bahar 2000, s.184-201.
- SOZAYEV, B.T., *Malkar Literatura*, C.1, Elbrus Kitap Basma, Nalçik, 1986.
- TEPPEYEV, Âlim M, *Meçilanı Kâzım*, C.1, Elbrus Kitap Basma, Nalçik, 1989.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

**JARALI JUGUTUR(YARALI DAĞKEÇİSİ)
MANZUMESİ'NİN KARAÇAY TÜRKÇESİ ve TÜRKİYE
TÜRKÇESİ METNİ**

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<p>JARALI JUGUTUR²⁴</p> <p>1</p> <p>Barıbiz da bilebiz Jaşav kıyımın, tarın. Jaralı juguturnu Aytayım men haparın.</p> <p>Ol hapar esge tüşe, Men kuru da küyeme. Anı siz barıgız da Eştsegiz bek süyeme.</p> <p>Zarfha urup çıgarga Zarfıbiz jokdu bizni, Karangılık açdırmay Turad közleribizni.</p> <p>Kitap okuy bilgen az, Jahild jarlı halkıbiz, Jaşaybiz togubuzdan Köp bolganlay açıbiz.</p> <p>Bügün tavda kan javad, Arbazlanı tolturup. Haparımı başlayma, Ot jagada olturup.</p> <p>Sıyıradıla jerni, Sıyıralla girjinni. Koldan kelmeyd sıyırğa Haparını bla jırını.</p> <p>Zâlimlede allay küç Jokdu.Şukur Allah'ha ! Biz jürek sözübüznü Bermebiz malgunlukga.</p>	<p>YARALI DAĞKEÇİSİ</p> <p>1</p> <p><i>Hepimiz de biliyoruz Hayat zorluğunu, darlığını. Yaralı dağkeçisinin Söyleyim ben haberini.</i></p> <p><i>O haber akla düşerse, Ben sürekli yanıyorum. Onu siz hepimiz de İşitseniz çok seviyorum.</i></p> <p><i>Zarfa vurarak çıkmaya Zarfımız yoktur bizim, Karanlık açtırmadan Duruyor gözlerimizi.</i></p> <p><i>Kitap okumasını bilen az, Cahildir fakir halkımız, Yaşıyoruz tok olanımızdan Çok olarak açımız.</i></p> <p><i>Bugün dağda kan yağıyor, Avluları doldurarak. Haberime başlıyorum, Ocak başında oturarak.</i></p> <p><i>Elimizden alıyorlar yeri, Elimizden alıyorlar ekmeği. Ellerinden gelmiyor almaya Haber ile türküyü.</i></p> <p><i>Zâlimlerde öyle güç Yoktur. Şükür Allah'a! Biz yürek sözümüzü Vermeyiz kötülük yapanlara.</i></p>
--	--

²⁴Kâzım Meçi, *Nazmula bila Poemala*, Elbrus Kitap Basma, Nalçık, 1987, s. 68.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<p>Jaralı juguturnu Ot jarası jangaça Janadı jürek jaram, Kama kirip kalgaça</p> <p>Aytayım haparımı, Sizge manga da asuud. Adamlaga aytmasang, Küydürüp koyad jarsıv.</p> <p>Oy, jaralı jugutur! Men da sanga uşayma, Jüregimi kan juva, Haparımı başlayma</p>	<p><i>Yaralı dağkeçisinin Kursun yarasının yandığı gibi Yanıyor yürek yaram, Kama girerek kalmış gibi.</i></p> <p><i>Söyleyeyim haberimi, Size bana da uygundur. İnsanlara söylemesen, Yakıverir üzüntü.</i></p> <p><i>Oy, yaralı dağkeçisi! Ben de sana benziyorum, Yüreğimi kan yıkayarak, Haberime başlıyorum.</i></p>
<p>2 Ariv aybaş jugutur! Otlay edi iranlada, Keçe enip içe edi Tavda kara suvladan</p> <p>Iranda kiyik sürüv, Soluy, jatıp turganda, Karavulu jugutur Bola edi kayalada.</p> <p>Ol köp kuthargan edi Sürüvün uvçuladan. Kesi da köp kutula Kelgen edi ajaldan.</p> <p>Bir jol, tang jarıganlay, Kiyik sürüv, suv içip. İranlı gelev betni Bara ed örge ketip.</p> <p>Alaylay birsi betden Açı uşkok atıldı. Sürüv kaçdı. Jugutur Jaralı bolup kaldı.</p>	<p>2 <i>Güzel ay başlı dağkeçisi! Otluyordu otlaklarda, Gece inerek içiyordu Dağda kara sulardan.</i></p> <p><i>Sarp yerde geyik sürüsü, Dinlenerek yatıp durduğunda, Gözcü dağkeçisi Oluyordu kayalarda.</i></p> <p><i>O çok kurtarmış idi Sürüsünü avcılardan. Kendisi de kurtula Gelmiş idi ecelden.</i></p> <p><i>Bir sefer, tan ağardığında, Geyik sürüsü, su içerek. Sarp, çimenli yamacı Gidiyordu yukarı çıkararak.</i></p> <p><i>Böyleyken diğer yamaçtan Acı tüfek patladı. Sürü kaçtı. Dağkeçisi Yaralı olarak kaldı.</i></p>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Ol, örge baralmayın, Mıllığın enşge atdı, Teren sızga içine Ketip, termile, jatdı	<i>O, yukarı gidemeden, Vücutunu aşağıya attı, Derin çalılık içinde Giderek, isteyerek yattı.</i>
Uvçu jugutur kayrı Dump bolganın bilmedi, Ol, ne köp izlese da, Kaydagısın körmedi.	<i>Avcı, dağkeçisinin nereye Kaybolduğunu bilmedi, O, ne çok arasa da, Nerede olduğunu görmedi.</i>
Köp aylanıp, zat tapmay, Kara açuvu keldi. Başha kiyik mararga Bir başha jarı ketdi.	<i>Çok gezerek, bir şey bulamadan, Kara öfkesi geldi. Başka geyik avlamak için Bir başka yöne gitti.</i>
Juguturnu ok teşgen Jugutur ol sızgada, Sav kün, sav keçe turdu, Kutulup maravçudan.	<i>Dağkeçisine kurşunun değdiği Dağkeçisi o çalılıkta, Bütün gün, bütün gece durdu, Kurtularak avcıdan.</i>
Tavda gelev kırdıkga, Kathaned taza kanı, Açıy edi, küye edi, Avur jarası anı.	<i>Dağdaki yabani çimenlerde, Kurumuştı taze kanı, Acıyordu, yanıyordu, Ağır yarası onun.</i>
Ol erça kötüre ed, Jarasını açıvun. Jigitça küreşe ed, Kutharırga jaşavun.	<i>O er gibi çekiyordu, Yarasının acısını. Yiğitçe uğraşıyordu, Kurtarmaya hayatını.</i>
Jarası açıp anı Koymasa da atlarga, Üzmey edi umutun Ol sürüvün tabarga.	<i>Yarası acıyarak onun Bırakmasa da adım atmaya, Kesmiyordu ümidinî O sürüsünü bulmaya.</i>
Jüregi tartdıra edi Kayalanı başına, Közün almay karay ed Sürüv ketgen janına.	<i>Yüreği çekiyordu Kayaların başına, Gözünü kırpmadan bakıyordu Sürüsünün gittiği yana.</i>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<p>3 Biz elli jarlı uvçu Haşim, tang jarıganlay, Çıkgan edi tavlaga, Kiyik, jugutur maray.</p> <p>Ol, tavlada aylana, Kiyikleni öltüre, Alay bla jaşay ed, Üyürün keçindire.</p> <p>Haşim, tik jolnu çıgıp Barganlay, birsi betde, Ol aksak juguturnu Kördü da, seyir etdi.</p> <p>Ol jaralı jugutur Örge kaçıp bara ed, Erkinlikge kasd etip, Jarasin unuta ed.</p> <p>Haşim kördü: bir börü Juguturnu ızından, Kuvup jete barganın, Toyayım dep kanından.</p> <p>Haşim,uşkogun sermep, Kol üsünden terk atdı. Börü örge sekirip, Sora - soylanıp kaldı.</p> <p>Jugutur, entde uşkok Anga atılğan sunup, Suhu da bir karadı, Başın artha terk burup.</p>	<p>3 <i>Bizim köylü fakir avcı Haşim, tan yeri ağardığında, Çıkmış idi dağlara, Geyik, dağkeçisi avlamaya.</i></p> <p><i>O, dağlarda gezerken, Geyikleri öldürerek, Onun ile yaşıyordu, Evdekileri geçindirmeye.</i></p> <p><i>Haşim, dik yolu çıkararak Giderken, diğer yamaçta, O aksak dağkeçisini Gördü de, seyir etti.</i></p> <p><i>O yaralı dağkeçisi Yukarı kaçıp gidiyordu, Hürriyete kastederek, Yarasını unutuyordu.</i></p> <p><i>Haşim gördü : bir kurdun Dağkeçisinin ardından, Kovarak yetişmeye çalıştığını Doyayım diye kanından.</i></p> <p><i>Haşim, tüfeğini çekip Kol üzerinden çabuk attı. Kurt yukarı sıçrayıp, Sonra - düşerek kaldı</i></p> <p><i>Dağkeçisi, yine tüfeğin Kendine patladığını sanarak, Korkarak bir baktı, Başını geriye çabuk çevirerek.</i></p>
---	--

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<p>Alay ol jol anga ugay, Uşkok javuna atıldı! Jugutur tavga ketdi, Börü joyulup kaldı!</p> <p>Jaralı janıvarnı Kuvgan zulmuçu börü, Tüzlük ogu ızından Jetip alayda öldü.</p> <p>Allay kara kün kelip Kutulgan juguturga, Haşim tiymedi, erkin Keterge koydu tavga.</p> <p>Anı ızından karap, Haşim töşde olturdu. Ol kayala artına Avgunçu karap turdu.</p> <p>Jaralı juguturnu Jaraları sav bolup, Tavlada entda jaşar, Janı kuvançdan tolup</p> <p>Tavlanı erkinlikni Çeksiz süygen jugutur, Izingdan ok jetmesin, Javların joyalmay tur!</p>	<p>Öyle bu sefer ona değil, Tüfek düşmanına patladı! Dağkeçisi dağa gitti, Kurt ölerək kaldı!</p> <p>Yaralı canlıyı Kovalayan zâlim kurdun, Doğruluk kurşunu arkasından Yetişerek orada öldü.</p> <p>Öyle kara gün gelerek Kurtulan dağkeçisine, Haşim dokunmadı, rahat Gitmeye bıraktı dağa.</p> <p>Onun arkasından bakarak, Haşim yamaca oturdu. O kayaların arkasına Geçinceye kadar durdu.</p> <p>Yaralı dağkeçisini Yaraları iyi olarak, Dağlarda yine yaşar, Canı kıvançla dolarak.</p> <p>Dağları genişliği Sınırsız seven dağkeçisi, Arkandan kurşun yetişmesin, Düşmanların öldüremeden dur.</p>
<p>4 Jaralı juguturnu Kutharganından sora, Haşim, janıvar atmay, Üyüne kaytıp barad.</p>	<p>4 Yaralı dağkeçisini Kurtardıktan sonra Haşim, canlıya tüfek atmadan, Evine dönerek gidiyor.</p>

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

<p>Kiyik et keledi dep, Sabiylere çapdıla... Alay ala ol keçe Kiyik etsiz kaldıla.</p> <p>Haşim üydegisine Juguturnu haparın, Tizip bolgan halında, Ayıp berdi har barın.</p> <p>Katını : “Tüz etgense, Janım kor bolsun sanga! Dedi, -janım avrudu Ol jarlı janıvarga.</p> <p>Biz da açdan ölmemiz, Hudur²⁵ etip içsek da, Ne eteyik ! çıdarbız, Ne kıynlık körsek da!”</p>	<p><i>Geyik eti geliyor diye, Çocukları koştular... Öylece onlar o gece Geyik etsiz kaldılar.</i></p> <p><i>Haşim ev halkına Dağkeçisinin haberini, Dizerek olduğu gibi, Söyleyiverdi hepsini.</i></p> <p><i>Karısı: “Doğrusunu etmişsin, Canım kurban olsun sana! Dedi, -canım acıdı O yaralı canlıya.</i></p> <p><i>Biz de açlıktan ölmeyiz, Un çorbası ederek içip dursak da, Ne edelim ! sabrederiz, Ne zorluk görsek de!”</i></p>
<p>5 Ahşam karangısı da Elge şoş kirip keldi. Jambolat biy Haşim’ge Jumuşçusun jiberdi.</p> <p>Biyini ser jumuşçusu Ahşamda salıp keldi. - Biyim seni çakırad, Hayda, jür, Haşim! - dedi.</p> <p>Haşim eski çepkenin Jengil kaplap üsüne, Jumuşçunu ızından Bardı biyini üyüne.</p>	<p>5 <i>Akşam karanlığı da Köye yavaşça girerek geldi. Cambolat Bey Haşim’e Hizmetçisini gönderdi.</i></p> <p><i>Beyin ihtiyar hizmetçisi Akşamda çıka geldi. - Beyim seni çağırıyor, Haydi, yürü, Haşim! - dedi.</i></p> <p><i>Haşim eski cepkenini Çabuk alarak üstüne, Hizmetçinin arkasından Gitti beyin evine.</i></p>

²⁵ Undan yapılan çorba.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<p>Haşim eşikden kirip: - Üyge igilik ! - dedi. Jambolat'ın betini Küysüz bolganın kördü.</p> <p>- Bugün uvga bardıngmı ? Dep sordu biy uvçuga. Haşim uvda haparın Terk oku aytdı anga.</p> <p>- Ay sen aman ! - dedi biy, Er tüyülse, katınsa ! Jüreging, korgaşıncı, Eriy turgan amansa.</p> <p>Men biying bolganımı Unuthan mı etgense ? Bu art kezivde manga Kiyik nek keltirmeyse ?</p> <p>-Biyim, kesing bilese, Beş-altı sabiyim bard. Küçüm jetmeyd,üydegim Açdan kıynalıp turad</p> <p>İt küçüklerini aç Bolganı manga nedı !.. Haşim, jüregi jana : - Biz da adambız ! dedi.</p> <p>- Avzungu kıs ! dedi biy. Sekirip örge turdu. Mujura bla sermep, Jarlı Haşimni urdu.</p> <p>Haşim eşik artına Jıgıldı.Alay küçden Kobup millıgın atdı Zorçu biyni üsüne.</p>	<p><i>Haşim kapıdan girerek:</i> <i>- Eve iyilik! - dedi.</i> <i>Cambolat'ın yüzünüün</i> <i>Asık olduğunu gördü.</i></p> <p><i>- Bugün ava gittin mi?</i> <i>Diye sordu bey avcıya.</i> <i>Haşim avdaki haberi</i> <i>Çabucak söyledi ona.</i></p> <p><i>- Ey sen kötü! - dedi bey,</i> <i>Erkek değilsin, kadınsın!</i> <i>Yüreğın kurşun gibi,</i> <i>Eriyerek duran kötüsün.</i></p> <p><i>Benim beyin olduğumu</i> <i>Unuttun mu yoksa ?</i> <i>Bu son zamanda bana</i> <i>Geyik neden getirmiyorsun?</i></p> <p><i>- Beyim, kendin biliyorsun,</i> <i>Beş-altı çocuğım vardır.</i> <i>Gücüm yetmiyor, evdekiler</i> <i>Açlıktan zor duruyorlar.</i></p> <p><i>Köpek yavrularının aç</i> <i>Olduğundan bana ne!...</i> <i>Haşim, yüreğı yanarak:</i> <i>- Biz de insanız ! dedi.</i></p> <p><i>-Sesini kes! dedi bey.</i> <i>Sıçrayıp yukarı kalktı.</i> <i>Sopa ile gerilerek,</i> <i>Garip Haşim'e vurdu.</i></p> <p><i>Haşim kapı ardına</i> <i>Yıkıldı. Sonra zorla</i> <i>Kalkarak tüm gücüyle atıldı</i> <i>Zâlim beyin üzerine.</i></p>
--	---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<p>Ol biyni buvup oku Koyarik edi, alay Şapaları çapdıla, Aç börüle çaphança.</p> <p>Jarlı uvçunu, tüyüp, Athan elle eşikge. Ala anga etgenni Adam etmeydi itge.</p> <p>Biy mujurası tiyip, Sındırganed bilegin. Zâlimlikni örteni Küydürgened jüregin.</p> <p>Bizni malgun zâlimle Kökg aylanıp siyelle, Hayıvanı tüvgençe, Adamlanı tüyelle.</p> <p>Kün sayın anı körüp, Men amalsız bolama, Başha jolnu tapmayın, Nazmulanı tagama</p>	<p><i>O beyi boğuverip Bırakacak idi, ancak Hizmetçileri koştular, Aç kurtların koştığı gibi</i></p> <p><i>Fakir avcıcı, döverek, Atmışlardı dışarıya. Onların ona ettiğini İnsan etmezdi köpeğe.</i></p> <p><i>Beyin sopası değerek, Kırmıştı bileğini. Zâlimliğin gücü Yakmıştı yüreğini.</i></p> <p><i>Bizim melun zâlimler Göğe dönerek işiyorlar, Hayvanı döver gibi, İnsanları dövüyorlar.</i></p> <p><i>Her gün onu görerek, Ben çaresiz oluyorum, Başka yol bulamadan, Manzumeler diziyorum.</i></p>
<p>6 Haşim! Aç börü kuvgan Jaralı juguturga Teng bolup kaldıng alay Kişi boluşmad sanga.</p> <p>Sanga çaphan börünü Kişi atıp urmadı, Ol börünü kanından Kara jer kızarmadı.</p> <p>Çolak bolup kaytdıng sen Jarlı kurum üyünge, Sav bolmaz jara tüşdü Oğurlu jüreginge.</p>	<p>6 <i>Haşim! Aç kurdun kovduğu Yaralı dağkeçisine Denk olarak kaldın öyle Kimse yardım etmedi sana.</i></p> <p><i>Sana saldıran kurdu Kimse atarak vurmadı, O kurdun kanından Kara yer kızarmadı.</i></p> <p><i>Çolak olarak döndün sen Fakir kurumlu evine, İyi olmayacak yara düştü Uğurlu yüreğine.</i></p>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<p>Tavda ol sen kuthargan Juguturga uşaysa, Anıça, jaraların Kıynay, alay jaşaysa.</p> <p>Zâlimlikni tıyağı Bizge aman tiyedi, Ne etsin jarlı Kâzim ? Janı otda küyedi.</p> <p>Haşim ! Aman açıdın Bizge palah azmıdı ? Közlerim jaşdan tola, Eteme bu nazmunu.</p> <p>Seni jarsıvung meni Jarsıvumd, jarlı uvçu. İnşallah iynanabız Kelir bir dert alıvçu !</p> <p>Jarlı Haşim, kesing da Jaralı jugutursa. Körgen kıyınlığını Sen kaçan unutursa ?</p> <p>- Seni urgan zâlimni Allah ursun ! deyme men, - Palahları ırhısın Anga bersin ! deyme men.</p> <p>Bar etgen artıklığı Anı kesine jetsin ! Kâzim bergença, anga Allah da nalat bersin !</p>	<p><i>Dağda o senin kurtardığın Dağkeçisine benziyorsun, Onun gibi, yaraların Acı vererek öyle yaşıyorsun.</i></p> <p><i>Zâlimliğin değneği Bize kötü dokunuyor, Ne yapsın garip Kazım? Canı ateşte yanıyor.</i></p> <p><i>Haşim! fena acıydın Bize zorluk az mıdır? Gözlerim yaşla dolu, Ediyorum bu şiiri.</i></p> <p><i>Senin acın benim Acımdır, fakir avcı. İnşallah inanıyoruz Gelir bir dert alıcı.</i></p> <p><i>Fakir Haşim, kendin de Yaralı dağkeçisisin. Gördüğün azabını Sen ne zaman unutursun.</i></p> <p><i>-Seni vuran zâlimi Allah vursun! diyorum ben, - Kötülüklerin selini Ona versin! diyorum ben.</i></p> <p><i>Bütün ettiği eziyetler Onun kendine yetsin! Kazım'ın verdiği gibi, ona Allah da lanet versin!</i></p>

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

7 Oy meni jarlı halkım ! Kıynlıkda turasa. Sen da bir başha bolmay, Jaralı jugutursa.	7 <i>Oy benim fakir halkım! Zorluklarda duruyorsun. Sen de bir başka olmadan, Yaralı dağkeçisisin.</i>
Zıgırlı kolda zıgır Kibik, köp kıynlığıng. Ne zatha çıdamadı Seni kıynlı janıng ?	<i>Kumlu yolda kum Gibi, çok emeğin. Neye sabretmedi Senin zorlu canın?</i>
Kurum ojaklarıngdan Keçegi kar javgança, Javad kaygı üsünge, Seni Allah kargagança.	<i>Kurum ocaklarından Gece kar yağmış gibi, Yağıyor kaygı üstüne, Sana Allah beddua etmiş gibi.</i>
Jaz jabalak tavlaga Javgan kibik, üsünge Kara palah javadı, Kirip keled üyünge.	<i>Yaz lapa lapa kar dağlara Yağmış gibi, üzerine Kara kötülük yağıyor, Girerek geliyor evine.</i>
Kaygılarına jarsıy, Jarlı Kâzim talgandı. Ol başın tav çerekge Atar kibik bolgandı.	<i>Kaygılarına üzülererek, Garip Kazım dalmıştır. O başını dağ ardına Atar gibi olmuştur.</i>
Jarlı halkım ! Börüle Kuvup bargan, jaralı Jugutursa. Neteyim, Kim bolur bizni janlı ?	<i>Fakir halkım! Kurtlar Kovalayarak giden, yaralı Dağkeçisisin ne edeyim, Kim olur bizim tarafımız.</i>
Kim körür seni ızıngdan Jumulgan börüleni ? Kaygıların kim körür Jarlı tavlu elleni ?	<i>Kim görür senin arkandan Yumulan kurtları? Kaygılarını kim görür Fakir dağlı köyleri?</i>
Seni süygen börüğe Kimni ogu atılır ? Fitnanı, zâlimlikni Tili kalay tartılır ?	<i>Seni seven kurda Kimin tüfeği patlar? Fitnenin, zâlimliğin Dili nasıl çekilir?</i>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Bar kıyınlıklarını Jarlı Kâzim köredi. Jüregi kandan tola, Açı nazmu etedi.	<i>Bütün çektiklerini Garip Kazım görüyor. Yüreği kandan dolarak, Acı şiir ediyor.</i>
8 Jaralı juguturnu Aydım sizge hapanın. Alay ol sav etalmaz, Jürekle jaraların.	8 <i>Yaralı dağkeçisini Söyledim size haberini. Öylece o iyi edemez, Yüreğlerin yaralarını.</i>
Anı eştgen birşile Ayta, halkga jayılsa, Jarlı ot jagalada Ayılıp alay tursa.	<i>Onu duyan diğerleri Söylese, halka yayılsa, Fakir ocak başlarında Söylenerek öyle dursa.</i>
Kim biled, açv bolur Kaygılı jüreklege: Kim biled, açv bolur Zulmuçu zâlimlege.	<i>Kim bilir, gücüne gider Kaygılı yüreklerin: Kim bilir, gücüne gider Zulüm yapan zâlimlerin.</i>
Alanı kollarından Kelmeyd manga tiyerge, Jarlı uvçu Haşım'ni Tüygen kibik tüyerge.	<i>Onların ellerinden Gelmiyor bana dokunmak, Fakir avcı Haşım'i Döver gibi dövmek</i>
Şişlik koylay soyarga Kollarından kelse ed, Urup, tüyüp joyarga Atım amal berse ed,	<i>Şişlik koyun gibi yüzmek Ellerinden gelseydi, Vurup, dövüp yok etmek İsmim fırsat verseydi.</i>
Bir kün jaşatmaz elle Ala meni dünyada, İçer suvum tügenip Kalır edi tavlada.	<i>Bir gün yaşatmazlardı Onlar beni dünyada, İçer suyum tükenip Kalır idi dağlarda.</i>
“Keleşige ölüm jok !” Degen söz bardı halkda. Halkımı keleşisi Boldum kıyın sagatda	<i>“Elçiye ölüm yok!” Denilen söz vardır halkta. Halkımın elçisi Oldum zor zamanında.</i>

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<p>Men Mekka'ga barganma, Tiyerge bazınmayla. Alay bıçak bilevçü, Janıgannı koymayla.</p> <p>“İt ürgenin jel elted”, Ürme koy javlarımı ! Kıyın kün ökülünley Kalırma men halkımı !</p> <p>Jarlı halkım küreşdim: Açıv bolur dep sözüm. Sanga igilik tiley, Jaşayd dünyada Kâzim. 1907</p>	<p><i>Ben Mekke'ye gittim, Dokunmaya güvenemiyorlar. Öyle bıçak bileyici, Olmayı bırakmıyorlar.</i></p> <p><i>“Köpek ulumasını rüzgar götürür” Ulumaya bırak düşmanlarımı! Zor günlerin vekili gibi Kalırım ben halkımın.</i></p> <p><i>Fakir halkım uğraştım: Güce gider diye sözüm. Sana iyilik dileyerek, Yaşıyor dünyada Kazım. 1907</i></p>
---	--

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*